

Kapitola 1

Karel Čapek – ZAHRADNÍKŮV ROK

Znění tohoto textu vychází z díla Zahradníkův rok tak, jak bylo vydáno v Československém spisovateli v roce 1983 (ČAPEK, Karel. Zahradníkův rok ; Měl jsem psa a kočku ; Kalendář. 14. vyd. Zahradníková roku, 9. vyd. Měl jsem psa a kočku, 4. vyd. Kalendáře. Praha : Československý spisovatel, 1983. 392 s. Spisy, sv. 12.).

Další díla Karla Čapka naleznete online na [www stránkách Městské knihovny v Praze: www.mlp.cz/karelcapek](http://www.stránkách Městské knihovny v Praze: www.mlp.cz/karelcapek).

Elektronické publikování díla Karla Čapka je společným projektem Městské knihovny v Praze, Společnosti bratří Čapků, Památníku Karla Čapka a Českého národního korpusu.

Kapitola 2

JAK SE ZAKLÁDAJÍ ZAHRÁDKY

Zahrádka je možno zakládati několikerým způsobem; nejlepší je ten, že se na to vezme zahradník. Zahradník vám tam nasází všelijaké hůlky, proutí a košťátka, o kterých tvrdí, že jsou to javory, hlohy, bezy, vysokokmeny, polokmeny a jiné přírodní druhy; potom se ryje v hlíně, zobrací ji naruby a zase ji uplácá, udělá ze škvárů cestičky, nastrká tu a tam do země jakési zvadlé lupení, o němž prohlašuje, že to jsou pereny, naseje na příští trávník semínko, jež nazývá anglickým jílkem a psinečkem, psárkou, poháňkou a bojínkem, a potom odejde, nechává je za sebou zahrádku hnědou a holou, jako byla dne prvního o stvoření světa; jen vám klade na srdce, abyste tu všechnu hlínu země denně pečlivě kropili, a až vzejde tráva, abyste si nechali přivést na cestičky písek. Nu dobře.

Člověk by si myslel, že kropení zahrádky je zcela jednoduchá věc, zvláště má-li na to hadici. Záhy se ukáže, že hadice je neobyčejně úskočný a nebezpečný tvor, pokud není zdomestikována; svíjí se, skáče, vymršťuje se, dělá pod sebe spoustu vody a s rozkoší se hrouží do bahna, jež si takto vytvořila; načež se vrhne na člověka, jenž hodlá kropit, a ovine se mu kolem nohou; je nutno na ni šlápnout, a tu se vzepne a otočí se člověku kolem pasu a krku; zatímco s ní postižený zápasí jako s krajtou, obrátí ta obluda mosaznou hubičku vzhůru a chrlí mocný proud vody do oken na čerstvě pověšené záclony. Je nutno chopit ji energicky za hlavu a natáhnout ji co nejvíce možno; bestie zuří bolestí a začne rozstříkovat vodu nikoliv z hubičky, nýbrž z hydrantu a kdesi uprostřed těla. Je třeba napoprvé tří lidí, aby ji jakžtakž zkrotili; všichni pak opouštějí místo zápasu pomazáni blátem až po uši a bohatě zkropeni vodou; pokud se zahrádka týče, změnila se místy v mazlavé kaluže, zatímco na jiných místech žíznivě rozpukává.

Činíte-li toto denně, začne po čtrnácti dnech místo trávy vyrážet plevel. Je jedním z tajemství přírody, proč z nejlepšího travního semínka roste nejbujnější a nejjezatejší bejlí; snad by se mělo zasívat semínko plevele, aby z něho vypučel pěkný trávník. Po třech nedělích je trávník hustě zarostlý bodlácím a jinou

neřestí plazivou nebo na loket zakořeněnou do země; chceš-li to vyrvat ze země, přetrhne se to hned u kořínku nebo to vezme s sebou celou hroudu hlíny. Je to tak: čím horší neřád, tím víc se má k světu.

Zatím se tajemnou přeměnou hmot změnilly škváry cestiček v nejlepšavější a nejmazlavější jíl, jaký je možno si představit.

Nicméně je nutno vykořenit plevel z trávníků; pleješ, pleješ, a za tvými kroky se budoucí trávník obrací v holou a hnědou hlínu, jaká byla dne prvního o stvoření světa. Jen na dvou nebo třech místeckách vyráží cosi jako zelenavá plíseň, cosi jen nadechnutého, řídkounkého a podobného chmýří; není pochyby, to je travička. Chodíš kolem ní po špičkách a odháníš vrabce; a zatímco brejlíš do země, na angreštech a rybících vyrazily první lístečky, než jsi se nadál; nikdy se jara nedohlídáš.

Tvůj poměr k věcem se změnil. Prší-li, pravíš, že prší na zahrádku; svítí-li slunce, nesvítí jen tak, nýbrž svítí na zahrádku; je-li noc, libuješ si, že si zahrádka odpočine. Jednoho dne otevřeš oči, a zahrádka bude zelená, vysoká tráva se bude třpytit rosou a v houští růžových korunek budou vyhlížet nabobtnalá, brunátná poupata; a stromy zestarají, budou rozložitě a temné, těžkých korun a plné trouchnivé vůně ve vlhkém stínu. A ty už nevzpomeneš na útlou, holou, hnědou zahrádku těchto dnů, na nejisté chmýří první travičky, na hubený rozpuk prvních pupenců, na všechnu tu hlinitou, chudou a dojemnou krásu zahrádky, jež je zakládána.

Nu dobře, ale nyní je nutno kropit a plet a vybírat z hlíny kamení.

Kapitola 3

JAK VZNIKÁ ZAHRADNÍK

Proti všemu zdání zahradník se nerodí ze semene, výhonku, cibule, hlízy ani štopru, nýbrž vzniká zkušeností, okolím a přírodními podmínkami. Dokud jsem byl malý, měl jsem k otecké zahradě poměr vzpurný, ba i škodolibý, protože jsem měl zakázáno šlapat po záhonech a trhat nezralé ovoce. Podobně Adam měl v Zahradě Ráje zapovězeno šlapat po rabátkách a trhat ovoce Stromu Poznání, protože nebylo ještě zralé; jenže Adam - stejně jako my děti - si natrhal nezralého ovoce a následkem toho byl z ráje vyhnán; od té doby je a vždy bude ovoce Stromu Poznání nezralé.

Pokud je člověk v květu mladosti, myslí si, že květ je to, co se nosí v knoflíkové dírcce nebo podává děvčeti; nemá jaksi to pravé pochopení pro to, že květ je něco, co přezimuje, co se okopává a mrví a zalévá a přesazuje a řízkuje a ořezává a přivazuje a zbavuje plevele a plodnic a suchých lístků a mšic a padlí; místo aby přerýval záhonky, běhá za děvčaty, ukájí svou ctižádost, požívá plodů života, kterých sám nevypěstil, a vůbec chová se celkem destruktivně. Je potřeba jisté zralosti, řekl bych, jistého věku paternity, aby se člověk mohl stát zahradníkem amatérem. Mimoto je třeba, aby měl svou zahrádku. Obyčejně si ji nechá udělat od zahradníka z povolání a myslí si, že se na ni bude chodit po své práci dívat a radovat se z květin a naslouchat šveholení ptáčků. Jednoho dne se mu stane, že sám vlastní rukou zasadí jednu kytičku; mně se to stalo s netřeskem. Přitom mu nějakou záděrou či jak vnikne do těla trochu půdy a způsobí jakousi otravu nebo zánět; zkrátka z člověka se stane zanícený zahradník. Jen drápek uvíz, a chycen je celý ptáček. Jindy vzniká zahradník nákazou od sousedů; vidí třeba, jak sousedovi kvete smolnička, a řekne si: Zatrápeně, proč by taky nekvetla mně? A to by tak hrálo, abych ji neměl ještě lepší! - Od těchto začátků zapadá zahradník hloub a hloub do této nově probuzené vášně, živené dalšími úspěchy a vybičované dalšími neúspěchy; propuká v něm chtíč sběratelský, který jej pohání, aby vypěstoval všecko podle abecedy od Acaeny po Zauschnerii; později se v něm vyvíjí náruživost specialistická, která z člověka do té doby příčetného

učiní růžaře, jiřináře nebo jiný druh exaltovaného maniaka. Opět jiní propadnou vášni umělecké a ustavičně přerovnávají, mění a představují svou zahrádku, komponují barvy, přeskupují trsy a vyměňují, co jim kde stojí a roste, štvání tak řečenou tvůrčí nespokojeností. Ať si nikdo nemyslí, že právě zahradničení je bukolická a meditativní činnost. Je to neúkojná vášeň, jako všecko, do čeho se pustí důkladný člověk.

Ještě vám povím, jak poznáte pravého zahradníka. "Musíte se přijít ke mně podívat," praví, "já vám musím ukázat svou zahrádku." Když tedy přijdete, abyste mu udělali radost, najdete, jak někde mezi perenami vyčnívá jeho zadní část. "Hned přijdu," povídá přes rameno, "jen co to tadyhle vysadím." "Jen se nevyrušujte," řeknete mu přívětivě. Po nějaké době to už nejspíš vysadil; zkrátka vstane, zmaže vám ruku a záře pohostinností praví: "Tak se pojdte podívat; je to sic malá zahrádka, ale - okamžik," povídá a sehne se nad rabátko, aby tam vyplel několik traviček. "Tak pojdte. Já vám ukážu *Dianthus Musalae*, to budete koukat. Hergot, tady jsem to zapomněl zkyprít," praví a začne se rýpat v půdě. Po čtvrt hodině se opět vztyčí. "Aha," řekne, "já jsem vám chtěl ukázat ten zvonek, *Campanula Wilsonae*. To je vám ten nejhezčí zvonek, jaký - Počkejte, tady musím přivázat to *Delphinium*." Když to přivázel, vzpomene si: "Bodejť, vy se teda chcete podívat na to *Erodium*. Okamžik," bručí, "jen co tadyhle přendám ten *Aster*; on tu má málo místa." Načež odejdete po špičkách, nechávaje mezi perenami vyčnívat jeho zadní část.

A když jej zase potkáte, řeknu vám: "Musíte se přijít ke mně podívat; mně vám kvete jedna růže pernetka, to jste ještě neviděl. Tak přijdete? Ale jistě!" Nu dobře: pojdme se k němu podívat, jak rok plyne.

Obsah

1 Karel Čapek – ZAHRADNÍKŮV ROK	1
2 JAK SE ZAKLÁDAJÍ ZAHRÁDKY	3
3 JAK VZNIKÁ ZAHRADNÍK	5